

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Olof Petersen
1899 40.

Skildringar

och

Skizzer

Sågner

från Sjön

Österviking

Helsingfors, 1895 — Pris 60 p.

Frimärkshandeln & Antikvariatet

Helsingfors, Katrinegatan 3.

Säljer och köper större och mindre partier, allehanda begagnade In- och Utländska Frimärken, Antikviteter, Böcker, Mynt, Herbarier, Mineralier, Uppstoppade djur, Insektsamlingar, Fogelägg, Sigiller m. m.

O. LINDSTRÖMS

Nya Antikvariska Bokhandel.

Helsingfors, Trekanten 1 (hörnet af Robertsgatan).

Vetenskaplig litteratur,
Skolböcker och
Romaner,

säljas billigt! Böcker inköpas!

Mikko Kumpuniemi & Poika.

Bokbinderi och Askfabrik.

Norra Esplanadgatan 7. Telefon 1570.

För Resande!
Sjömanshemmet i Helsingfors.

Telefon 1479.

Billigt nattlogis för sjöfarande och andra resande.
Mat, kaffe och té serveras. Platser anskaffas åt sjömän.

SÄGNER FRÅN SJÖN

SKILDRINGAR

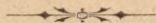
OCH

SKIZZER

AF

ÖSTERVIKING

(qvintaf Stållandske)

HELSINGFORS

PÄIVÄLEHTIS TRYCKERI, 1895

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

15754

Mellan lif och död.

Vi frade julen 1882 ombord å barkskeppet „Alette“ från Härnösand, i Mexikoviken norr om Cuba, på väg från Bordeaux med ballast till Pensacola. Besättningen utgjordes af tolf man i skansen, bland dem tre helsingforsare nämligen timmermannen A. Jakobsson samt jungmännen A. Fagerholm och H. Lindström. Den fjärde ombordvarande finländaren A. Roos var hemma från Lovisa. Resten af besättningen voro norrländingar samt en norрман från Stavanger.

Vi seglade för laber bris två engelska mil från kusten, och vi kunde altså vid månens dallrande strålar fröjdas åt anblicken af de ständigt grönskande palmlunderna, som speglade sina konturer i den lugna golfens skimrande vågor, där man såg stora flytande fält af alger och hafstång simma omkring på vattenytan.

Det var likvisst med blandade känslor som vi nordboer vid 4 glas inmundigade vår tarfliga

aftonmåltid bestående af skämndt oxkött och möggliga cakes, de senare fyllda med mask. Med saknad och bedröfvelse tänkte vi enhvar på lutfisken, skinkan och gröten där hemma i våra frusna nordiska bygder, och de fleste bland oss, som voro „första resans pojkar“, började mer och mer besjålas af den oangenäma känsla, som kallas „bondånger“.

Den 6 januari på morgonen 1883 varskodde utkiken på backen fyrbåken utanför Pensacola.

Vid åsynen af den lilla oansenliga staden blef åtminstone jag för min del betydligt besviken i mina förväntningar. Jag hade nämligen för min lifliga ynglingafantasi upprullat anblicken af en stor och liflig världsstad med alla betingelser för ett civiliseradt samhälle. Nästan samtliga hus vid de smutsiga gatorna voro af trävirke, inrymmande nästan hvart och ett antingen boarding-, dansing- eller public-houses (krogar). De sistnämnda, som buro skylten „Osteria“, voro af primitiv och anspråkslös beskaffenhet.

På gator och torg vimlade det af negerprättar i silkesbrännare, frack och korta bolstersbyxor samt negresser i ljusa fantastiska dräkter. Med gravitetiska steg och imponerande hållning promenerade af och an på gatorna svartklädda med batong beväpnade poliser, samtliga af fullblods negerras. Trasiga och smutsiga ne-

gerungar, mera liknande babianer och markattor än människobarn, svärmade omkring under ett infernaliskt tjut öfveralt på de ostenlagda med djup sand betäckta gatorna. Bland de *fashionable young ladies*, hvilka med osökt elegans uppträdde i smakfulla dräkter på de offentliga platserna, voro de flesta antingen tyskor eller irländskor.

Knappast hade vi hunnit förtöja vid ballastbryggan, där hundradetals fartyg af olika nationaliteter befunno sig, så voro vi redan omringade af en svärm boardingrunners eller s. k. „landhajar“ klädde som europeiske gentlemän i allmänhet. Flertalet var till nationaliteten skandinaver, och de öfverbjödo hvarandra genom fagra löften om guld och gröna skogar, om vi blott med hull och hår, kropp och själ, förnuft och alla sinnen samt vårt öfriga *luggage* (packning) ville anförtro oss åt deras omtänksamma vård, understödande än ytterligare sina frästade anbud med presenter af rom- och kognaksflaskor samt förevisandet af en tjugudollars bankonot.

Fastän krokarna voro tämligen groft utlagda och i trots af befälets välmenta varningar, nappade vi likväl på dem och passade den 8 januari i dagbräckningen på att lämna skutan, i den tron att „Gubben“ och styrmannen lågo till kojs. På ballastbryggan stod den hjälpsamme runnaren

jämte ett par negrer som handtlangare, färdige att emottaga våra saker.

Men vi hade knappast hunnit tio famnar från bryggan, innan ett revolverskott smälde, som genomborrade kullen på runnarens halmhatt. Det kom från Alettas befälhafvare, hvilken i sista ögonblicket fått nys om vårt förehafvande.

„*What is the matter with you, son of a bitch?*“ (Hvad går åt Er, son af en hynda?) väsnades runnaren, som jämte sina båda drabanter gjorde helt om och affyrade tre revolverskott, med påföljd att såväl kaptenen som styrmannen drogo sig akterut.

Upträdet åskådades af två passgående negerpoliser, hvilka blossade med stoiskt bondlugn på sina kritpipor och låtsade för öfrigt som skulle det hafva rägnat.

Vi blefvo inlogerade i ett trångt kyffe, som, hvad snygghet beträffade, lämnade mycket öfrigt att önska; här förplägades vi samtliga grundligt med whisky och rom, till dess att vi, som efter den magra kosten ombord på Alette voro försvagade till kropp och själ, blefvo fullkomligt yra i hufvudet.

Efter några timmars svirrande kom boardingsmannen med order att fyra bland oss utan vidare krus och komplimenter ägde att jämte pick och pack förfoga oss snabbare än vanligt ombord på engelska fullriggaren Belmont från

Plymouth, destinerad med last af pitch-patch-bjälk till Greenock i Skottland. De öfrige, bland hvilka befann sig jungmannen Fagerholm, sändes till en farm i Texas.

Af första månadens lön fem pounds 14 sh. behöll boardingsmästaren jämt 100 procent. Härmed fingo vi, som så att säga kapitulerat på nåd och onåd, vara belätne och hålla god min i magert spel. Försedda med hvar sin s. k. hugpot (stop af järnbläck) samt en talrik forslades vi fyra, två finländare, en svensk och en norrbagge, ombord på Belmont, där kapten John Glenner gömde oss omsorgsfullt undan polisens forskande ögon mellan bjälkarne i lastrummet.

Som ingen af oss nykomne blifvit i laga ordning påmönstrad, fingo vi befallning att låta inregistrera oss under nya namn. Min landsman Gustaf Jakobsson från Helsingfors fick nu heta Benjamin Jones, medan mitt fäderneärfde namn utan vidare förbyttes till Harry Prigden. Och emot denna anordning från gubbens sida hjälpte inga protester.

Vi fyra rymmare lägo, med undantag af norrmannen Jack Rasmussen, som var gammal och väl bepröfvad i dylika bedrifter, med hjärtat i halsgropen, fruktande att när som hälst råka i polisens klor. En centnertyngd lyftes från våra ängestbeklämda bröst, då vi uppfångade ljudet af vindspelet som sattes i gång, antydande ge-

nom „pallarnes“ klipp-klapp jämte tonerna från den välbekanta „*yankee John come down to river, can you think what we have for dinner*“ att förlossningens timme var slagen. Floden hade nyss inträffat, hvilket möjliggjorde det för oss att komma utan några hinder förbi sandrefveln utanför inloppet till Pensacola.

Med svällande dukar lämnade vi Pensacola bakom oss. Nu började äfven jag på allvar reflektera öfver det förhastade steg, som jag och mina kamrater hade tagit. Utan att innehafva tillräcklig fackkunskap i sjömansyrket eller några som helst insikter i engelska språket, hade jag rusat åstad och tagit hyra som *able seaman* ombord på en fullriggare. Därför gick det och till en början ungefär som med Sven Dufvas exercis. Då jag t. ex. blef kommenderad till *jep topsail* (yttre klyfvaren) rände jag åstad till gaffeltoppseglet; — i stället för *pump ship* styrde jag åstad till brassarne i tron att det var klart att vända (*bout ship*), hvilket alt bland kamraterna ombord väckte munterhet och förskaffade mig spenamnet „the finnish blockhead“. Belmonts besättning utgjordes af 24 män af särskilda nationer. Dessutom medföljde kapten Glenners hustru med två gossar om 6 och 8 år samt en röd katt.

Emellertid kom jag inom kort underfund med att lifvet ombord på Belmont var en utmärkt god skola för såväl mig som öfriga „green-

hanar“ bland kamraterna. Kapten Glenner och förste styrmannen O'Donnovan, den sistnämde en korpulent och fryntlig irländare, voro hvardera välmenande och vänlige mot besättningen, som, i trots af att den var sammansatt af så många olika nationaliteter, kom tämligen väl sams inbördes.

Under fyra veckors tid kryssade vi för ihållande motiga vindar mellan Florida och Bermudasöarne. För laber bris seglade vi sedan öfver Atlanten, till dess att fullständig stiltje uppstod omkring 300 miles från irländska kusten. Detta var lugnet före stormen.

Ty plötsligt föll en dag barometern med olycksbådande fart. Vid synranden i väster synes vid solnedgången en grå molntopp. Vi kommanderades att ögonblickligen bärga alla småsegel.

Knappast var detta undanstökadt, innan en fruktansvärdt våldsamt stormby bröt öfver oss, slitande samtliga större segel med undantag af focken i trasor. Det knakade i rår och stänger, så vi trodde de skulle brista hvarje sekund. Stormen rasade under hela natten, och för att möjliggöra manövrering af skutan, nödgades vi bända upp en storluckpressenning i lovarts kryssrigg, hvarefter styrbordsvakten fick gå till kojs vid 8 glas. Vid 4 glas på morgonen purrades vi ut vid auropet „pump ship!“ Vakten på däck hade nämligen varsnat att päjlaren var alldeles

våt. Vindpumpen hade visserligen blifvit satt i gång, men vattnet minskades dock icke. Med hjulpumparne började nu hela besättningen arbeta för brinnkära lifvet i två runda timmar, hvarpå andre styrmannen ånyo päjlade pumparne, därvid det befans att vattnet i rummet snarare ökats än minskats. Timmermannen befaldes undersöka lastportarne i rummet, och befanns att surningen till öfre halfporten slitits loss, i följd hvaraf vattnet vid skutans sättande inströmmade i lastrummet. Som stormen och de vredgade vågorna tilltogo mer och mer i styrka, var det stört omöjligt att tilltäppa den öppna porten, som befann sig babords eller på läsidan.

Våra försök att pumpa läns visade sig snart vara fruktlösa. Sjön började äfven med raseri bryta öfver däckets; inom kort hade såväl ruffen som kabysen krossats i spillror samt försvunnit ur vår åsyn. För att lätta skutan kastades fyra under backen befintliga vattentankar af järn öfverbord samt akterifrån hela vårt köttförråd, som stod under halfdäcket, äfvensom lösa spiror samt annat löst gods, som befann sig på däckets.

Hela besättningen fick därefter, med undantag af två man, som ställes på vakt, tillåtelse att hvila ut i segelkojen, som befann sig akterut, med order att „törna ut“ när som hälst.

Om ett par timmar purrades vi alla upp. Det gälde då att kapa riggen, emedan såväl däckets som brädgångarne höllo på att rämna.

Till hvarje mast kommenderades två äldre matrosar för att vid gifvet kommando kapa märstängerna, under det att de öfriga finga på sin lott att kapa det löpande godset äfvensom brassar, vanter och stag. Då riggen med ett väldigt brak gick öfver bord, hörde jag förste styrmannen med ett smärtsamt uttryck i rösten yttra:

„*God bless us all! I leave my wife and children at home!* (Gud skydde oss alla! Jag lämnar hustru och barn hemma!)

Jag, som nyss hade varit med om att kapa brassarne på lofvarts sida och under pumpningsarbetet hade bräkt min fot, råkade stå i närheten af styrmannen, hvilkens sorgsna resignerade afsked till de hemmavarande icke var synnerligen egnadt att stärka min förtröstan på en lycklig räddning ur den öfverhängande faran.

Och äfven för de öfrige tycktes det vara klart att våra lif numera hängde på ett strå.

Nödflaggen hissades nu under gaffeln på kryssmärsen, hvarvid ena hälften af manskapet skickades upp i kryssmasten med kaptenen jämte familj och de öfrige i stormasten. Vatten, skorpor och socker medtogos, — ty däcket hade allredan rämnat.

Vi väntade nu att någon seglare skulle komma inom synhåll. Men förgäfves! Under åtta långa dygn finga vi sålunda hårda ut i köld

och blåst. Stormen hade lagt sig, men sjön gick fortfarande hög och fartyget knakade i alla fogar.

De lidanden som kaptenskan Glenner med sina gossar fick utstå, trotsa all beskrifning. Emellertid visade sig mistress Glenner, som var iklädd oljerock, sydväst och storstöflar, märkvärdigt kallblodig, under det att hon uppbjöd hela sin förmåga att trösta de stackars barnen, som sutto i skydd af ett segel, hvilket var svept omkring märskorgen.

Norrmannen Jack Rasmussen hade jämte irländaren Paddy Haggard praktiserat sig oförmärkt ned i kajutan, därifrån de bemäktigade sig några flaskor genever, som tömdes på stället under afsjungandet af den bekanta slagdängan:

*„Fill up yur glasses and drink what you mind,
For every thing I pay o. s. v.*

Med sitt skrål och supande fortsatte de säta vännerna ända till dess de kommo i handgemäng med hvarandra, därvid det icke sparades på hugg med malspikar m. m. d. som fans till hands. Omsider insomnade såväl norrbaggen som m:r Paddy i segelkojen, som var halffylld med vatten.

Italienaren Antony, hvars lurfviga hufvud sällan kommit i beröring med kam och borste eller tvål, såg mest räddhågad ut af alla; han satt oftast under flere timmar på knä korsande sig samt framstönade „O min far och min mor!“

En tallös mängd af fiskmåsar kretsade stundom under hesa skrik omkring flock- och stormasterna, likasom ville de genom sin närvaro göra vår ställning ännu mera förtviflad och tröstlös. Då måsarne tycktes blifva alt för närgångne, utbrast samma norrländing, som i sällskap med oss andra rymt från Alette i Pensacola, i vredesmod:

„Ryk åt Helsingland, fördömda olycksfåglar! Tron I att I fån picka på våra kroppar? Ne' hej då, den gubben går inte. Det sköta nog fulin-garna, som simma därnere, om, *Misstake, you devils birds!*“ (Misstag, I dj—a foglar!)

I detsamma varsnade vi ett stimm på tjugu å tretio hajar, hvilka simmade rundtomkring vraket.

Ännu en kvalfull och dystur natt i mörker och köld. Provianten hade allaredan dagen förut tagit en ända med bedröfvelse. Dessutom hotade vraket, som nedtyngdes af järnundermästerna, att när som helst rämna i sär. Trälasten i rummet började hänga ut genom en mängd gapande hål och läckar. Till råga på eländet hade en del af riggen, i följd däraf att några gårdingar och gigtåg i brådskan lämnats okapade, stannat kvar ytter om babords reling samt slog och bultade emot vraket.

Emot morgonen klockan 6 såg kaptenen genom kikaren en seglare i lovart, styrande kurs

mot N. t. O. Densamma höll ned på oss, hvilket lät oss hoppas att vår nödstälda belägenhet blifvit observerad på det främmande fartyget, som sedermera befans vara tremastade skonerten „Faith Hilda“ hemmahörande i Glasgow och destinerad likasom vi till Greenock. Lasten utgjordes af råsocker från Vestindien.

Skonerten dräjade bi en kabellängd i lä om Belmonts vrak, hvarefter fartygens befälhafvare började genom roparen meddela sig med hvarandra. Vår glädje var obeskriflig då storbåten ut-sattes från „Faith Hilda“ och i densamma nedstego förste och andre styrmannen äfvensom en svensk matros och två irishmen. Vi kunde ej återhålla oss från att småle, då vi hörde förste styrmannen, en yfskägig och väderbiten skotte, under ansträngningarna att uppnå Belmonts vrak utösa de mustigaste svordomar sådana som „By Jingo! Jumping Moses!“ (Vid Jingo! Du hoppande Moses!) o. s. v. Då de våra icke genast voro i stånd att få fatt i ändan på fånglinan, som kastades från storbåten, blef han ursinnig och röt till:

„Jag kunde hosta opp en tegelsten (*I could caught a brick*) ifall ni inte ären eländiga morsgrisar allesamman!“

Kapten Glenner försökte nu öfvertala sin hustru att jämte barnen nedstiga först i storbåten, men härfpå ville den modiga frun ej gå in

på vilkor. „Nej Johnny, jag lämnar dig aldrig, jag stannar här så länge som du!“ illfånades hon, och därvid blef det.

I tredje och sista båtlaget räddades kaptenen med fru och barn jämte skeppskatten samt mister Paddy och norrbaggen, som man med svårighet lyckades purra upp,

Snart lämnade vi fregatten Belmonts vrak ur sikte för alltid. För en sjöman, äfven då han nyligen kämpat mot döden, känns det dock svårt och vemodsfyllt att nödgas för evigt säga farväl till den skuta, där han under veckor eller månader i nöd och i lust haft sitt hem.

Sedan vi alla lyckligen kommit ombord på „Faith Hilda“ läste kapten Glenner en tacksägelse till den Högsta för vår räddning. I den engelska hymn, som uppstämades, deltog af själ och hjärta samtliga ombordvarande med undantag af de båda fyll- och slagbultarne Jack Rasmussen och Paddy, som lagt sig att sofva i lä om ruffen.

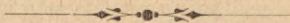
Efter fem dygns dödsstiltje kantrade vinden öfver till nordost, så att vi under tre veckor fingo kryssa utan annan proviant än råsocker och vatten. Besättningen på Faith Hilda hade redan under några dygn lefvat på half ranson, så att snart sagdt intet utom råsocker fanns att ge oss till skaffning. Till all lycka förde slumpen i vår väg en af besättningen öfvergifven tysk bark,

som låg i marvatten. Ifrån denna lyckades vi bärga några säckar bröd, två fat vatten samt en kronometer. Denna omständighet hade skeppshunden Toby och kaptenskan Glenners katt att tacka för räddningen af sina lif, ty man hade tänkt på att nedslakta dem båda. På dricksvatten började vi äfven lida brist. Tidigt på morgnarne innan de små ransonerna utdelades såg man besättningen med begärlighet uppsuga den fukt, som daggen lämnade på vanter, stag och barduner.

Omsider kantrade vinden om till full västlig. Den 20 april kastade vi ankar på Falmouths redd, der Belmonts besättning enligt en bland världens sjöfarande nation vedertagen sed utbringade ett kraftigt hurra för „Faith Hilda“ och dess besättning. Trots vår ynkliga belägenhet blefvo vi haverister dock underkastade en sträng besiktning från de engelska tulltjänstemännen, hvilkas sublimes tjänsteifver föreföll oss löjlig.

Vi blefvo inlogerade i Sailors home, dit läkare genast ankom för att taga vård om de sjuke.

I öfrigt rönte vi ett gästfritt och vänligt bemötande i Falmouth, ifall man fränser den omständigheten att vi stundom löpte fara att blifva ihjälfrågade rörande de närmare omständigheterna vid vårt haveri o. s. v.

Fiskarflickan på Kyrkogårdsö.

Folksägen från Åland.

Under min barndom bodde i en backstuga invid Sottunga kapellansbol en inemot sjutio år gammal man, som bland allmogen i trakten ägde rykte om sig att vara kunnig och invigd i mångahanda sagor, gåtor och skrock, hvilka hos den yngre generationen helt och hållet fallit i glömska. Den gamle enstöringen hette Johannes Salmén eller Salmelin, som hans namn rätteligen fanns angifvet i kyrkoboken. Han var lam i båda benen samt ur stånd att röra sig annorlunda än med tillhjälp af tvänne kryckor. Han hade sin knappa bärning af notbindning om vintern samt torskfiske om sommaren. Om Salmelin någonsin skådat bättre dagar, därom kunde ingen gifva upplysning. Rörande detta ämne

var han mycket förbehållsam; säkert är likväl att hans fader i lifstiden varit kapellan i Sottunga.

Mången vinterkväll smög jag mig från de dödande tråkiga katekesläxorna öfver till gamle Salmén för att lyssna till hans vidunderliga historier om sjöormar, drakar, troll, spökerier m. m. d.

Af de berättelser, som gubben förtäljde, rinner mig i hågen en, hvilken jag efter minnet upptecknat under förestående rubrik. Den lyder på sätt som följer:

På den bärgiga vildt natursköna Kyrkogårdsön, som är belägen mellan Husö och Kökar fanns i forna dagar, medan ännu den påfviska trosläran rådde i nordanlanden, en liten enslig koja vid hafsstranden, där den brusande bränningen bröt med dån mot de af hafsvågorna blanktslipade granithällarne, som under årtusenden trotsat det upprörda Eystrasalts raseri. Här bodde den gamle grånade fiskaren Magnus och hans fagra dotter Ingrid. Rörande den gamles framfarna lefnadsöden hviskades man och man emellan bland Kökarsboarne det ena och det andra. Några trodde sig med bestämdhet kunna försäkra att han i yngre år varit en fruktad sjöröfvare samt att han nu på ålderdomen slagit sig till ro på det ensliga skäret med sina röfvade skatter. Andra åter höllo för att enslingen på Kyrkogårdsö vore någon af rikets stormän, som för att undergå förföljelse dragit sig undan till denna

afskilda vrå af världen. Äfven funnos de som visste berätta att Magnus i ensamheten skulle syssla med svartkonster samt att han var i besittning af den vises sten, med tillhjälp af hvilken han var i stånd att göra guld. De som seglade förbi Kyrkogårdsö nattetid vid andarnes timme, tyckte sig stundom förnimma ljudet af dofva hammarslag samt skådade röda flammande lågor stiga upp från den lilla kojans härd.

Fiskaren Magnus sällskapade icke med någon i hela kapellet, och man såg honom icke oftare ute i rörelse än då han någon gång med sin båt landade vid Hamnö för att jämte sin dotter besöka kyrkan. Vid åsynen af den tjusande fagra ungmön slog mången ungersvens hjärta med häftigare slag. Det var ej häller något att undra öfver, ty vänare mö fans ej på nära näjder och dessutom var hon känd att vara lika hjärtegod som vacker. Då hon högre st med sina gula svällande lockar böljande för vinden, rörde sig bland det öfriga folket, trodde man sig skåda en stolt och friboren vikingahöfdingsdotter eller ock en af Valhallas sköna valkyrior.

* * *

Det var en mörk och stormig augustinatt. De vilda vågorna vräkte långsamt mot klipporna, stormen sjöng sitt starkaste fortissimo och mörka

skyar täckte himlen. Då kunde man ute på den af försåtliga grund uppfyllda Kökarsfjärden skönja ett ljus, hvilket skyntade fram i nattens mörker; det var en ensam seglare, som sträfvade framåt.

Plötsligt hördes nödrop genomtränga stormens tjut.

„Alla helgon beskydde dem, som därute kämpa för lifvet!“ utbrast gamle Magnus.

„De äro visst ohjälpligt förlorade, Gud vare deras själar nådig!“ suckade Ingrid.

I detsamma hördes genom vindens och vågornas brus de djupa och allvarliga tonerna från kyrkklockorna i kapelltornet på Hamnö. Man ringde till Vesper.

Far och dotter gjorde korstecknet.

Det led småningom mot morgonen efter denna oroliga natt. Stormen höll på att bedarra småningom och genom burstna skyar tindrade fram en och annan vänligt vinkande stjärna.

På några hundrade famnars afstånd från stranden af Kyrkogårdsö varnades ett skeppsvrak med kapade master och krossade relingar. Det hade fastnat på ett undervattensgrund. Man kunde vid det gryende dagsljuset skönja att några lefvande gestalter rörde sig på däck.

„Vi måste bringa hjälp åt dem“, utbrast Ingrid.

„Det måste vi . . . Jag går att klargöra båten“, tog den gamle till orda. — „Men du får

ej tänka på att komma med. Ser du hur vreda vågorna välla? Ser du hur skummet yr? För mig gör det alt detsamma, ty lifvet lämnar ej den gamle kämpen mera några fröjder, utom då det öfver grafven glimmar nattlig låge! . . .

„Men jag lämnar dig aldrig!“ förklarade dottren bestämdt.

Och den modiga flickan blef fast och obehagligt ständande i sitt beslut.

Några ögonblick därpå kunde man från skeppsvraket skönja ett hvitt segel, som likt en fiskmåls höjde och sänkte sig emellan brott-sjöarne.

Brinnande böner hördes från de ombordvarande, bland hvilka funnos en och annan bister ordkarg kämpe, som mången gång i stridernas hetta utan att blekna „ristat runor vid hjälmlbrak“ under det att „spända bågarna sände strängmör till hvirflande ringdans“.

Småningom nalkades den räddande båten, omkring hvilken det salta skummet yrde. Vid ro-dret satt fiskarens dotter med säker hand styrande förstäfven upp emot hvarje hotande störtvåg. Med stor svårighet lyckades det för gubben att taga törn och kasta ändan af fånglinan ombord på vraket, som knakade i alla fogar.

Efter ett par timmars styft arbete lyckades man rädsla i land på Kyrkogårdsö dem som ej under natten slukats af vågorna.

Längre fram mot morgonen upphörde stormen alldeles och ett högtidligt lugn bredde sig utöfver land och vatten.

Då ljödo åter borta från klosterkyrkan orgelmusik beledsagad af människoröster som uppstämde:

„Gloria Deo in excelsis, per omnia secula“
o. s. v.

Det var de fromme munkarne på Hamnö, som höllo sin morgonbön.

Genom den ärevördiga priorns försorg blefvo främlingarne på det bästa omhuldade i klostret, medan de afbadade ankomsten af det fartyg, som skulle afhämta dem från Kökar till Visby. De voro nämligen hemma från sistnämnda ort.

Bland de främmande ådrogo sig framför andra uppmärksamhet en ung reslig man, hvilken genom sin dyrbara klädedräkt och stolta hållning förrådde att han var af högmögende börd.

Det var unge herr Erik Stensson från Klin-tehamn på Gotland.

Vid första anblicken af den unge mannen stod gamle Magnus likasom slagen af häpnad.

„Det kan icke vara möjligt!“ utbrast han för sig själf. — „Och likväl förefaller det som om jag hade sett dessa anletsdrag en gång förr!“

Under de veckor, som ung Erik var nödgad att dröja kvar i det ödsliga Kökar, samman-

träffade han ofta med skön Ingrid såväl i hennes hem som på kyrkogårdsvallen.

Slutet af deras sammanträffanden blef den gamla och dock evigt nya sagan om tvänne harmoniska människosjälur, som förstätt hvarandra och som svurit hvarandra trohet i lifvet och i döden.

Omsider kom den dag då ung Erik skulle resa hem.

Afskedets stund var inne.

Blyg framstammade han för den gamle fiskaren bekännelsen om sin uppriktiga och hängifna böjelse för skön Ingrid, om hvilkens hand han anhöll.

Gubben Magnus stod som fallen från skyarne. Underligt nog hade han icke varit beredd på något dylikt.

„Det kan ej ske!“ utbrast han med darande stämma.

„Hvad säger ni fader Magnus?“ sporde Erik upprörd.

„Det får aldrig ske!“ återtog den gamle i något fastare ton. „Ty vet att Ingrid och du äro styfsyskon, födda af samma moder, Blenda Ulfsdotter, som innan hon gifte sig med mig, var enka efter min gamle krigskamrat Sten Boson, som, då du var endast tre år gammal, ljöt sitt hjärteblod i danska kriget. Därom har jag först i dag fått visshet genom detta bref från din farbroder på Gottland!“

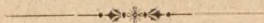
Med tunga sinnen togo Ingrid och Erik afsked af hvarandra.

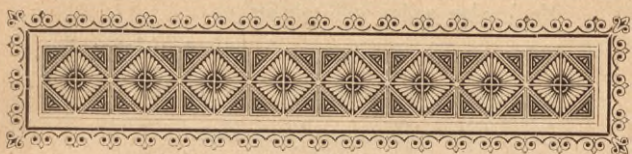
Då de första väna sipporna påföljande år åter öppnade sina knoppar för vårsolens värmande strålar, kom åter ett bref från Gottland att ung Erik dött hjältedöden i ett sjöslag emot jutarne.

Skön Ingrids sorg öfver Eriks död var gränslös. Hon tynade märkbart af dag för dag. Blek som en fridlös hamn såg man henne oftast sitta på stranden af den ensliga holmen, kvädande sin sorg för hafvets vågor, som sorglösa slogo sina harposlag mot strandens stenar.

Den sista vän som än fans kvar
 Uti den mörka natten kall,
 Det hafvets sköna jungfru var,
 Som sjöng sin sång vid vågors svall:
 „Besviken är ditt hjärtas tro,
 Kom flyg till mig i högblå sal;
 I djupet finnes frid och ro,
 Här domna sorg och grymma kval.“

En natt var skön Ingrid försvunnen utan att någon visste hvarthän, och icke många dagar därefter nedmyllades i Hamnö kyrkogård de jordiska lämningarna efter den årbrutne Magnus.

I höstnatten.

Naturen andas blott frid och hopp
Uti den halfdunkla höstkvällen;
Då hissar fiskarn så gladt i topp
Sin flagg samt skjuter sin slup från hällen.

De ystra böljor mot bogen slå,
Och seglet sväller så stolt för vinden;
Snart sjunker sol uti böljan blå,
Men slupen seglar så snabb som hinden.

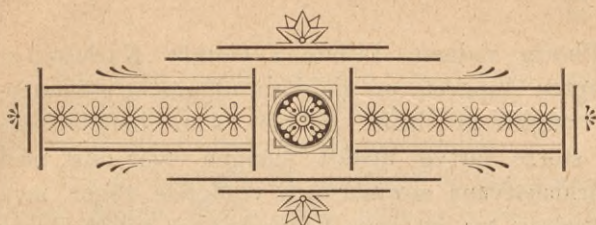
Och fiskarns maka hon står där kvar
I låga stugan och ber till herran,
Hon ser hur seglet så snöhvitt far,
Till dess det skymmes långt bort i fjärran.

Nu breder natten sitt mörker ut
 Kring strandens klippor och hafvets vågor;
 En kolsvart molnstod står upp till slut,
 Och döljer stjärnornas ljusa lågor.

Då kommer stormen med tordönsigny,
 På vreda vågor så vildt han ryter,
 Och rägnen öser ur svartnad sky,
 Mot kustens klippor sig bränning bryter.

När morgon kommer på ljusblå stråt
 Går solen upp; knapt en vindkär leker —
 Dess strålar träffa en kullvräkt båt,
 Hvars bräkta roder en bölja smeker.

En begrafning utan lik.

Sannfärdig skepparehistorie.

Bland de österbottniska småstäderna torde intill senaste tider näppeligen någon haft att uppvisa så många gemytliga kärnfriska original som den hedervärda sjö- och stapelstaden Gamla Karleby. De hafva nu under tidernas lopp nästan mangrant samlats till sina fäder, och vår tid är icke egnad att dana stort annat än dussinmänniskor.

Åt eftervärlden vilja vi därför rädda minnet af en bland Gamla Karlebys mest typiska personligheter under seklets midt nämligen sjökaptenen Aspgren, ursprungligen bördig från Sverige men naturaliserad finländare till lif och själ.

Under de närmaste åren näst efter 1854—1855 års orientaliska krig fördes jakten "Onni".

tillhörig rådman Lithén i Gamla Karleby, af kapten Aspgren, en sjöbjörn af gamla stammen. I yngre år hade gubben som befälhafvare å större fartyg utstått mången svår dust med världshafvens stormar och vredgade vågor, men föredrog nu att som tidsfördrif på gamla dagar segla mellan Stockholm, Gefle och Söderhamn samt kuststäderna i Österbotten med landtmanna-produkter. Utrustad med ett gladt lynne var Aspgren en gärna sedd gäst såväl på „klubben“, hos „pappa Sergeeff“ som också på „Gästis“, de tre enda Bacchi tempel, som den tiden funnos i Gamla Karleby, en bland de landsortsstäder i Finland, der man uppstått som en gyllene lefnadsregel att

„När man skall festa,
Man gör sitt bästa“ o. s. v.

Lika glad och lifvad som Aspgren var på landbacken i vänners lag och vid glasens klang, lika fruktad var han af sina underhafvande på sjön. Han svor nämligen och grasserade som en hundturk. Omsider blef det för gubben stört omöjligt att få några matrosor från nära näjder, utan fick han lot att vara nöjd, om han kunde vid behof få fatt i några första resans pojkar från Närpes eller Sastmola.

En synnerligen inventiös metod hade „gubben“ uppfunnit för att bibringa dessa gröngölingar de första begreppen om navigation.

Det gick så till att „gubben“ ett par timmar innan skutan skulle lyfta ankare ropade „alle man på däck!“

„Nå pojkar, han I varit på sjön förut?“

„Nej“, ljöd i nio fall af tio svaret.

„Ja det där kunde jag ge mig blanka fan på! Nå då vet ni inte håller skilnaden mellan styrbord och babord, lovart och lä, med mera dylikt?“

„Nej, inte ha vi hört talas om något dylikt förr inte.“

„Nå kännen I till namnen på korten i en kortpacke?“

„Ja, bevars!“

„Nå, då komma vi godt till rätta“, fortfor gubben och drog fram ur fickan en gammal utsliten kortlek.

„Pass opp pojkar nu, ruter ess naglar jag fast vid styrbords reling, klöfver ess på babordsidan, hjärter ess på backen vid vindspelet och spader ess på ratten akterut. Hjärter dam är storseglet, klöfverdam focken, spader dam klyfvaren och ruterdam gaffeltoppseglet. Lovart är den sidan, som sticker under frisk bris upp till väders och från läsidan fån I stundom se hvita grynvällingen forsa in. Förstån I eller hvad?“

Genom denna enkla men praktiska metod hade Aspgren under årens lopp danat till sjömän åtskilliga enfaldeligen förestälde landkrabbor.

Det var på hösten anno 1858, samma år som den „stora kometen“ gjorde en hop medborgare på planeten Tellus och möjligen äfven på andra planeter yra i nattnössan. Jakten „Onni“ låg på retur från Stockholm till Gamla Karleby, med hängande segel för stiltje i „Raumo sjön“. Kapten Aspgren hade efter inmundigade sju groggar gått till kojs, rormannen satt halfsofvande vid ratten, och de tvänne öfriga af „Onnis“ besättning roade sig efter bästa förmåga med att spela „Mylly-Matti“ på akterskylightet.

Vid pass „åtta glas“ på natten, d. v. s. vid midnatt, uppsteg en stark sydväst, som hvinade i tackel och tåg. Den ena störsjön efter andra slog babordvarts öfver „Onnis“ akterstäf, samtliga segel refvades, det började knaka i gamla „Onnis“ skrof, som gaf ifrån sig dofva suckar hvarje gång en brottsjö slog öfver detsamma. Omsider, vid daggryningen, hade jakten sprungit läck och bogsprötet blifvit svårt ramponerad. „Alle man till pumpen!“ ljud befälhafvarens stämma, men huru man än pumpade för brinnkära lifvet, kom det alltmer vatten i rummet. Klockan 8 på morgonen varskoddes en svensk skonert på två engelska mils afstånd lovarts. Tvärt emot kaptenens befallning hissade den af

nattens mödor uttröttade besättningen nödflagg. Skonerten drejade bi, och under Aspgrens liffigaste protester lämnade hans besättning „Onni“, som nu var till hälften fylld med vatten. Man uppmanade Aspgren att följa exemplet, men det var omöjligt att öfvertala honom därtill.

„Edra fördömda sumprunkare, jag skall, f—n i min talj, en gång kölhala er, när vi nästa gång råkas!“ ljöd hans afskedshälsning till de bortresande olyckskamraterna.

Och i tvänne dygn höll gubben Aspgren ut ombord på „Onni“, som egendomligt nog upphört att läka. Tilläfventyrs hade genom skutans öfverhalningar en del af lasten, som bestod af tygpäckor, rullat emot läckan, samt tilltäpt densamma. Vare härmed huru som hälst, men omsider började den öfvergifne kaptenen känna det något kusligt att vara emsam ombord, hvarför han präjade an ett förbiseglande barkskepp „Argo“ från Skellefteå, med anhållan om assistens, som icke häller vägrades. Aspgren embarkerade alltså ombord på „Argo“, under det att „Onni“ lämnades vind för väg.

Två veckor efteråt träffade några fiskare vid Tankar, tre mil från Yxpila hamn, på jakten „Onni“, som inbogserades till gamla hamnen vid Gamla Karleby, hvilken vid denna tid ännu var farbar. Man antog naturligtvis att gubben Aspgren icke mera fans bland de lefvandes an-

tal, utan låg på hafvets botten, hvarför en sorgfest anställdes till hans minne. Till sorgehuset, der fönstren voro beklädda med lakan, blefvo stadens samtliga hemmavarande sjökaptener, affärsmän äfvensom öfrige ortens honoratiores inbjudne, och stämningen var som högtidligast, då dörrarne sprungo upp med ett häftigt brak, och in trädde ingen mer och ingen mindre än gubben Aspgren själf, lika fryntlig och belåten som tillföre.

„Hvem tusan ställer till begrafning här i mitt hus, och hvar har ni liket?“ utbrast han.

Den förste, som hämtade sig af den förblufvade grafölsskaran, var rådman L., som steg upp och välkomnade „liket“, anhållande om förklaring öfver hans bortavaro samt huru han nu så där apropos kom hem för att „titta“.

„Ingenting är enklare än det“, genmälte gubben Aspgren, „att jag lämnade „Omni“ på höjden af Sideby udde, därifrån jag reste till Skellefteå. Landsvägen kom jag sedan till Umeå, med en galeas till Replot skären, därifrån vidare med skötbåt till Wasa och sedan med ångaren Suomi hit. Men eftersom ni tänkt på gubben i döden, så ska vi också fira hans uppståndelse med „fröjd i hjärtan och pokaler!“

„Hip, hip, hip, hurrah!“ ljöd det i korus.

I ett för tillfället lämpadt torroligt tal, som tyvärr ej upptecknats — stenografiän låg nämli-

gen då i sin linda — tolkade kapten Oriander vännernas glädje öfver att återse den „oköhlade“ Aspgren välbehållen på *terra firma*.

Kapten Aspgren påstod att detta var den treffligaste begrafning, som han under sin lifstid varit med om. Den afslöts långt in på småtimmarna, då stadens tupper redan galat sig hesa, med „stöfvelkadrilj“ och „svenska menuetten“.

En vintertur på Express.

Den 1 mars 1890 var det lif och rörelse på stora molon i Hangö. „Express“, „Iris“ och „Nidaros“ skulle samtidigt löpa ut genom isen. Efter häfdvunnen vana hade en skådeslysten människoskara samlats på skeppsbron. Mellan skaror af ångbåtskommissionärer, kontorister och dresserade samt oppklädda springpojkar, tulltjänstemän, poliser, lindrigt nyktre emigranter och hamnarbetare i brokigt virvarr rörde sig stadens elegant damer med elastiska och graciösa steg. Vid belysningen af de elektriska bågglamporna och månens dallrande strålar tedde hamnen en storstadslig anblick.

Då Express klockan 8 på aftonen, under de till att antal af sextiotvå uppgående utvandrarenes jubelrop, skulle gå ut i samma ränna, som hon dagen förut gjort klar, hade Nidaros med sedvanlig dansk „selvfølelse“ lagt sig på tvären

öfver densamma. Icke dästo mindre gick det som „lappa vantar i mänsken“ att komma förbi detta opäräknade hinder.

Natten var lugn och vacker, termometern visade tre grader öfver fryspunkten, och månen sken vemodigt öfver det hvitskimrande isfältet, som med ett gnisslande och klirrande ljud gaf vika för ångarens kraftiga bog, hvilken härs och tvärs sprängde ormlika sprickor i den 4 till 5 tum tjocka hafsisen, hvilken sträkte sig 14 engelska miles ut i hafvet.

Då den sista ljusglimten från Hangö försvann ur sikte vid synkretsen, uppstämde utvandrarne „vårt land“, som klingade helt vemodigt i den stilla vinternatten. Senare på natten började den ena glada stumpan efter den andra aflösa hvarandra.

Under en af pauserna närmade sig en gammal frågvis fru till de svenske österbottningarne, ställande till dem följande fråga:

„Är det inte rysligt hjärtlöst gjordt att så där öfvergifva Ert dyra fosterland?“

„Om vi skull' börj' vänt' upa bätter tider här hemma, så gar he så langt, så vi få sätt snaron upa nackjen“ genmälde tvärsäkert en ung hemmansson från trakten af Nykarleby.

Den moraliserande gamla damen försvann i en hytt.

Tidigt på morgonen, som var solbeglänst och vacker, fingo vi Korsös och Grönskärs fyrbåkar i sikte. Hafvet hvälfde sig i en sakta dyning mot de nakna „kobbarna“ och med förtjusning betraktade vi den vackra fjällika betäckning, som bildat sig på vattenytan under isbildningen. Dessa ått- å tolfkantiga tunna „fjäll“ voro regelbundet placerade vid hvarandra såsom stenarne på en stadsgata, och de skimrade i solljuset som miljarder ädelstenar.

På akterdäck rörde sig af och an eleganta damer och herrar. De sistnämdes utsökt modärna och smakfulla vårdräkter antydde noggsamt att de nyligen varit underkastade en yttre metamorfos hos herr O. Olander Skillnaden 2, som för Helsingfors är hvad Kongl. hofleverantören Kaeding varit och är för Stockholm.

På Sandhamn svajade den gamla kära gulblå flaggen öfver tullhuset, en hvit tvåvåningsbyggnad, som imponerande höjde sig öfver en mängd huller om buller om hvarandra kastade små oansenliga idylliska träkäkar.

Naturen är visserligen karg och föga inbjudande, men den lilla fiskare- och lotsbyn är dock af intresse, ty det var här den glade skalden Elias Sehlstedt tillbringade de senaste åren af sin lifstid som tullförvaltare, och här var det som han under impulsen af det friska skärgårdslifvet och böljornas ystra lekar sammanskref sina af

ofördärfvad lefnadslust och sprittande humor besjälade visor.

Det är om Sandhamns ödsliga natur som Sehlstedt i ett anfall af misshumör kväder:

„Den blida våren är oändligt skön
På andra håll, men inte här på ön.
Då himlen öfveralt är blå och skär,
Ha vi en grå och dimmig atmosfär:
Då annat folk af blommor har sin lust,
Planterar hafvet drifis på vår kust. —

Och ingen svan naturen har bestått
En säl man ser ibland med svart kalott,
Och ingen fisk vill hedra våra skär,
Om ej en flabbig torsk gör sig besvär.
En skog står skrytsam på vår kust, men gles
Och torr och mager som vår långkatkes.
Och fågelsång, ack! däraf är här tunt:
Kanske en mäs — men hvad är det för strunt?*

Öfver fjärdar och sund, belagda med delvis sex tums kärnis, ångade Express vidare förbi den i bärg insprängda fästningen *Oskar Fredriksborg*, som med dess pansarbrytande grofva kanoner är belägen midt emot den på Värmdölandet befintliga skansen *Fredriksborg*. Förbi Rindön med dess äfven i sin vinterdräkt intagande brådstupa stränder går farleden till Vaxholms fästning. Tätt i den af Express öppnade rännen manövrerade Gottlands ångaren „Polhem“, följd hack i häl af en bland bolaget „Neptuns“ bärgningsångare.

Det måste hafva varit en vacker anblick att från någon af stränderna betrakta denna regatta bland Bores bognande brakande isar.

I det täcka Tenösundet vid Vaxholm stannade „Express“ några minuter, under hvilken tid vi voro i tillfälle att beundra den smånätta och trefliga stadens tjusande omgifningar samt de svenske soldaternas stilfulla uniformer, uppburna med heder af värkliga Adonisgestalter.

Uppå öfre däck för-om kommandobryggan hade emigranterna arrangerat en impromptubal, och vid tonerna från en „svängknarku“ eller dragspel trädde de österbottniska ungdomarne, iförde storstöflar, pelsrockar och ullvantar den ena polskan och valsen efter den andra.

Då rännan mellan Vaxholm och Stockholm ständigt hålles öppen med isbrytaren, började vi göra god fart. Styrbordvarts skymtar *Bogesunds* präktiga härresäte förbi oss på den bärgiga och skogbevuxna norra stranden af Askrike fjärden och så gick färden vidare förbi Kummelnäs, Skepparholmen, Hasseludden, Kungshamn, Vikingsborg m. fl. förtjusande villor på Värmdön. I N. O. på Lidingölandet ligga Elfvik, Gunnarstorp, Käppala såg, Kragenäs, Högudden, Bellevue, Mölna och Skärsätra. Ännu några minuter till och vi uppfånga den första skymten af Stockholms mångbesjungna djurgård med dess sekler gamla ekar och många täcka villor till höger och

till vänter varsna vi kupolen af Katrina kyrka. Ännu en sväng förbi Blockhusudden, och den tjusande fagra „Mälaredrottningen“ utbreder för våra ögon sin oförlikneligt fängslande prakt.

Vid landstigningen blefvo de finländske emigranterna omsvärmade af en mängd förtjänsthungrande emigrantrunnare, från hvilkas närgångenhet de hade svårt att reda sig. Omsider lyckades de få fatt på agenterna för Cunard- och Americanlinierna, hvilka hafva de största, bekvämast och mest snabbgående ångare i världen.

Att ens antydningvis omnämna den svenska hufvudstadens märkvärdigheter låter sig ej göra inom ramen af denna korta skildring.

Likväl vill jag icke med tystnad förbigå den nya och eleganta saluhallen vid Östermalmstorg, som jag ej sett tillföre. Till den i smakfull roh-baustil uppförda stora och luftiga hallen leda fyra prydliga ingångar. Vid inträdet i den höga uppvärmda hallen trapperas man ovilkorligen vid anblicken af den utsökta smak, ordning och snygghet, som är rådande öfveralt. Bland försäljerskorna funnos rätt många med ungdomsfriskt och sympatiskt utseende. De inbjudande butikerna befinna sig i den stora salens midt, och genomkorsas butikkomplexen af fyra hufvudgator. Å väggarna finnas målade en mängd annonser, ofvanför hvilka läsas gyllene visdomsregler såsom t. ex. „Morgonstund har guld i mund“, „Tid är

penningar“, „En obetald gris grymtar hela året“.
o. s. v. — — —

* * *

Onsdagen den 5 mars klockan 12 och 15 minuter på middagen skedde återfärden med Express till Hangö. Ett yrväder var i antågande, och då vi fyratiden e. m. anlände till Sandhamn, var ovädret i full fart. I afvaktan på telegram från rederiet stannade vi en halftimmes tid. En af besättningen jämte två passagerare gingo öfver isen till telegrafstationen, därifrån de återkommo med en depesch från kapten Carl Korsman, som befann sig i Helsingfors.

Det lakoniska telegrammet lydde „Storm“!

På aftonen, sedan snötjockan något skingrats, lät kapten Granroth sätta maskinen i gång. Dessförinnan hade kapten G. tillsagt däckspassagerarne att „skaffa“ (spisa) i god tid.

„Snart kommer en och annan bland Er att få stå på hufvudet“, yttrade han på sitt lugna och torroliga vis.

Då vi hunnit omkring ett par engelska miles ut till hafs, återkom snöyran, åtföljd af stark SSV storm. Knappast inslumrad väktes jag af häftiga slingringar samt ett skvalpande ljud, liknande det som åstadkommas genom en smörtjarnas evolutioner.

„Himmelshöga vägen sköljer öfver skutan,
Pumpa, pumpa, pumpa, alle man på däck!“

Kommen på mellandäck, mätte mig en syn af villervalla och oordning. Genom babords spygattar och portarnas springor forssade vatten in i långa banor. Korgar, flaskor, krus, kappsäckar och hattaskar kastades omkring i en infernalisk oordning, och midskepps hördes jämmer och tandagnisslan från en hop sjösjuke, som vältrat sig på storluckan.

Från öfre däck tedde sig en „rysligt vacker“ anblick. Höga som hus vräkte vågorna emot ångarens styrbordsläring. Det fradgande salta skummet yrde omkring öfveralt, bildande en beklädnad af is på såväl däck som vanter och stag.

För en och annan började det att slå „kalla ringar kring ryggraden“, men hvarje känsla af fruktan gick öfver vid åsynen af kapten Granroths resliga, manliga gestalt på kommandobryggan, där han stod bredvid lotsstyrman Friberg, kallblodig och lugn.

Och så föll den mörka natten ned på det upprörda hafvet.

„Blott i nattens dunkel vi se de världar därofvän,
Solens bländande ljus gömma dem bort för vår syn.
Så ock förnuftet; det dagar de jordiska närmade tingen,
Men förborgar det land tron öfver skyarne ser“.

Vid midnattstid passerade vi förbi Finlands Edystone, Bogskärs fyrbåk, omhvärfd af fräsande bränningar, som slogo upp ända till tornets öfre våningar. Att kommunicera med fyrbetjäningen var under nuvarande förhållanden otänkbart.

Hela natten och en stor del af påföljande dag fingo vi, eller rättare sagdt Express med dess hurtige befälhafvare och raska besättning kämpa mot vind och vilda vågor. Stormen hade uppnått en styrka af 24 meter i sekunden kl. 4 på morgonen; omsider vid middagstiden fingo vi sikte på Hangö båk. Likväl gick det ännu omkring en timmes tid att svaja på öppna hafvet i afvaktan på säkrare landkänning. Och å norra sidan om Båklandet mötte oss väldiga drifisfält af stundom ända till en meters tjocklek. Express, som då ännu icke hade att lita på någon handräckning af „Murtaja“, hvilken låg å Finnboda slip i Stockholm under arbete, rände med ett åsklikt brak genom isvallen, som segnade under tyngden af förstäfven.

Klockan var 4 e. m. då „Express“ omsider lade till vid Hangö skeppsbro, hälsad välkommen af en talrik skara stadsbor, som varit oroliga för ångarens öde.

En åländsk „Wilhelm Tell“.

Folksägen från Geta.

Den nordligaste bland församlingarna på fasta Åland är Geta kapell, som i alla riktningar genomkorsas af branta bärgsryggar, hvilka utgrena sig ifrån den 600 fot höga Orrdalsklint i Saltviks socken. På grund af sin vilda naturskönhet har också Geta af turister erhållit binnamnet Ålands Schweiz. Iföljd af traktens isolerade läge från stora världens buller och bång, hafva också invånarne blifvit främmande för det öfriga Åland, hvarför de framlevat ett afsöndradt lif på samma sätt som t. ex. kökarbonden och i följd däraf bevarat sina gamla traditionela plägseder och sin karaktäristiska egendomlighet så godt som oberörda af den allt nivellerande tidsandan.

Sedan gammalt hafva blindskären och klippreflarne i Bottenhafvet norr om Getabärgen varit af sjöfarande fruktade som mycket vådliga att passera. Olycklig den seglare, som vågade sig i storm och mörker bland dessa rytande bränningar utan en erfaren lots.

År 1714 sågs en höstdag, då det stormade som värst, en örlogsflotta manövrera ute på Bottenhafvet i trakten af Djupviken. Det fans icke någon lots, som ville ens emot en tunna guld i belöning vedervåga sitt lif för att föra den fiendtliga flottan i hamn genom det tränga sund, som från öppna hafvet tränger in mellan branta klippor och bärg. Och i själfva verket skulle icke ens under mindre farliga omständigheter det funnits någon åländing, äreförgäten nog att förråda sin fädernebygd.

Då dyker plötsligt upp bland de skumhöljda vågtopparna en skötbåt, manövrerad af en oförvägen ensam man, som med säker hand styrde emot den ryska flottan. Det var ingen mer och ingen mindre än ägaren till Bollstaholms säteri i Geta, kommandörkaptenen vid svenska flottan, Nils Åhman, känd och ökänd kring hela Åland för sitt vilda och obändiga sinnelag.

På stränderna i närheten af inloppet till Djupviken hade samlats en hop beväpnade „getkarlar“ och nyfikna „getkarlskvinnor“. Så snart man igenkände den hatade och fruktade Bollsta-

holmsherren, ljöd knallen från ett par dussin „skälabössor“, hvilkas mynningar voro riktade mot ett och samma mål. Men i samma ögonblick sjönk skötbåten ned i en vågdal, medan kulorna susade en famn öfver Åhmans hufvud.

Innan „getkarlarne“ hunnit ladda ånyo, var kommandörkaptenen utom skotthåll, samt inom några minuter ombord på det första bland de fiendtliga fartygen, obekymrad om de svordomar och förbannelser, som utöstes mot honom af de på bärigen posterande ålänningarna.

„Kto tamm?“ (wer da?) röt den ryske befälhafvaren barskt.

„Njepriatelj korolja“ (konungens fiende), svarade Åhman käkt, „som kommer för att erbjuda er sin hjälp, blott ni lofvar att behålla mig ombord, ty kommer jag i mina landsmäns klor, så väntar mig stupstocken med stegel och hjul. Har ni någonting emot att jag tager ro-dret om hand? Inom en half timme skall hela flottan vara i säkerhet uti Djupviks hamn. Låt mig försöka.“

„Valjai!“ (låt gå!), ljöd den ryske befälhafvarens lakoniska svar.

Med kraftig arm fattade Åhman tag i rat-ten, vinden fylde åter de svällande seglen och för styrbordshalsar länsade örlogsmannen undan mot land. Ombord på de öfriga fartygen styrde man under jubelrop och sång i kommandörskep-pets kölvatten.

Men i samma ögonblick, som man skulle dubblera en klippudde vid inloppet till Djupviken, kastade Åhman om rodret, ilade för-ut och med en öfvermänsklig ansträngning kastade sig den djärfve kommandörkaptenen på en klippaf-sats. Hela den ryska flottan skall, enligt folk-traditionen, ha krossats i spillror.

Efter denna bragd blef Åhman af svenska regeringen hedrad med flere utmärkelser för visadt mannamod och dödsförakt. Hans porträtt finnes förvaradt i Geta kapellkyrka, och att döma af detsamma skulle Åhman haft en bister och skräckinjagande uppsyn, hvilken icke förfelade sin värkan på vän eller fiende.

Förgänglighet.

*Brusande böljor bryta,
Brottas mot bråddjup strand;
Hvinande vindar ila
Hän öfver haf och land.*

*Lindarnes löfskrud fallit
Skälfvande ned till jord,
Foglarnes fröjdetoner
Ljuda ej mer i nord.*

*Bort dö de blyga blommor
Stormen dem sköflat har.
Sommarens fågring flyktat,
Minnet är endast kvar.*

*Så skola vi ock digna
Slagne af dödens glaf;
Jordlifvets djurfva drömmar
Lyktas i öppnad graf.*

*Fåfäng förblir vår äftan,
Flyktig hvar jordisk fröjd,
Du endast trotsar döden,
Herre i himlens höjd!*

Hangö i november 1892.

O. Olander

Skilnadstorget 2.

Största lager. Prima kvalitet.

Carl Fallenius.

HANGÖ.

Rak- & Frisérsalong

samt

Parfymhandel.

Tapetserarearbeten, omstopning af möbel och madrasser samt diverse reparationer. Äfven slupinredningar. J. Söderlund, tapetserare, Fabriksg. 27, Styrmg. 6.

J. K. Strömmer, glasmästare och förgyllare, Annegatan 6.

Obs.! All slags reparation af fönster m. m. emottages.

Vapenremontör: Alex. Davidson, Norra Esplanadgatan 41, utför alla till yrket hörande arbeten.

Obs.! **Velocipeder** repareras billigt!

Fr. Sundstens Orangeri, Bangatan 20. Utföres de smakfullaste såväl Buketter, Jardiniärer, kransar m. m.

Telefon 190.

S. Eriksson, Styrmansgatan 9. Telefon 1568. Hembageri, skeppsbröd, spisbröd m. m. Försäljning af svenska och finska tidningar.

En hvar bör genom en ringa utgift skaffa sig nedanstående värdepapper, som utom att de i och för sig ega fullt värde, äfven tillika kan gynna innehafvaren med en eller flere större eller mindre vinster.

Svenska Teater-Premie-Obligationer

säljas hos undertecknad pr kontant och på förmånliga afbetalningsvilkor.

Den, som insänder Fmk 5: 75 i obegagnade finska frimärken, får deltaga i utlottningarna den 1 maj och 1 juni af 1889 och 1893 års obligationer. Genom inbetalning af 5: 75 i följande 12 månader, erhållas nämnda obligationer, då man utan kostnad deltagar i alla kommande utlottningar med utsikt till en eller flere vinster, som kunna utfalla på samma nr jämte amorteringsbeloppet, som utfaller på hvarje obligation, hvarigenom man alltid återfår sina utlagda pänningar.

Obs! 5 utlottningar om året å båda länen tillsammans, nämligen 1 febr., 1 maj, 1 juni, 1 nov. och 1 dec. Vinster å kr. 30,000, 25,000, 15,000, 10,000, 5,000, 1,000 och 500 m. H. Närmare upplysning erhålles genom *Obligationssaffären* Central passagen, Helsingfors.

Agentur för obligationskontoret i Stockholm.

Obligationer finnes numera ständigt på lager.

Agenter antages mot hög provision.

Henning Lignell.

FÖR SAMLARE

stort urval af

Frimärken, Postkort och Kuvert
från alla länder
till billigaste priser.

Urvalshäften sändas på begäran till landsorten.
— Finska frimärken köpas eller tagas i utbyte.

Frimärksaffären, Central-Passagen.

Henning Lignell.